

Giải pháp nâng cao nhận thức của thanh niên VỀ HÀNH VI VĂN HÓA HỌC ĐƯỜNG HIỆN NAY

◆ TRẦN QUỲNH VÂN

Văn hóa học đường (VHHĐ) không chỉ là một phương cách hữu hiệu để giữ gìn bản sắc dân tộc, mà còn là nền tảng nâng cao chất lượng giáo dục. Xây dựng VHHĐ là một công việc quan trọng, khó khăn, lâu dài, không thể làm một lúc mà phải kiên trì thông qua nhà trường, bằng con đường giáo dục mới có thể đạt được thành quả vững chắc. Có thể nói, VHHĐ là môi trường quan trọng để bồi dưỡng, rèn luyện phẩm chất, nhân cách và giáo dục thanh niên trở thành những con người phát triển toàn diện đức - trí - thể - mỹ, có lòng yêu nước, tinh thần tự hào, tự tôn dân tộc, có ý thức và trách nhiệm cao với đất nước, với gia đình và cộng đồng.

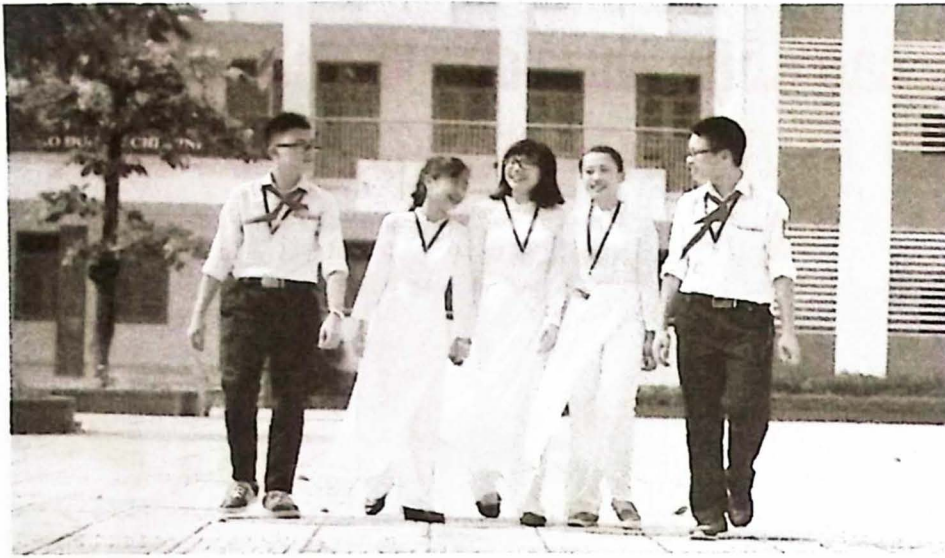
Tuy nhiên, thời gian qua, VHHĐ của thanh niên nhiều nơi có biểu hiện xuống cấp; nội dung, hình thức giáo dục khô cứng, thiếu hấp dẫn; bộ quy tắc ứng xử thiếu sáng tạo, thậm chí được xây dựng mang tính đối phó. Nhiều trường học chưa quan tâm đúng mức đến việc xây dựng VHHĐ dẫn đến những hành vi lệch chuẩn, thậm chí lệch chuẩn nghiêm trọng trong học hành, cử chỉ, lời nói, hành vi ứng xử, trong các mối quan hệ cơ bản của học đường, dẫn đến mối quan hệ "thầy - trò" có những thay đổi theo chiều hướng tiêu cực; tình trạng bạo lực học đường, lối sống vô cảm, thờ ơ, thiếu trách nhiệm với bản thân, gia đình, thầy cô, bạn bè vẫn còn xảy ra,... Điều này không chỉ ảnh hưởng đến chất lượng dạy và học, mà còn gây tổn hại đến môi trường học đường. Đây thực sự là những báo động đáng lo ngại và trở thành vấn đề "nóng" của xã hội, gây nhiều bức xúc trong dư luận. Vì vậy, xây

dựng VHHĐ được coi là một trong những nhiệm vụ lớn, trọng tâm không chỉ đối với ngành Giáo dục và Đào tạo mà còn đối với toàn xã hội.

Để đánh giá khách quan, toàn diện hiện tượng vi phạm VHHĐ của thanh niên phải xem xét toàn diện, các chủ thể tham gia vào quá trình giáo dục như: nhà quản lý, nhà giáo, thanh niên, từ pháp luật cho đến quy định của nhà trường,... Chúng ta đều biết, các nhà trường là nơi xây dựng môi trường văn hóa, truyền tải văn hóa, bởi vậy để tạo nên một nhân cách có văn hóa thì trước hết, phải đào tạo ra một đội ngũ giáo viên là những con người có văn hóa. Chủ tịch Hồ Chí Minh đã khẳng định: Muốn xây dựng thành công chủ nghĩa xã hội thì phải có những con người xã hội chủ nghĩa, đó là những con người biết yêu nước, yêu đồng bào, học tập tốt,... Vì vậy, trong công cuộc xây dựng đất nước hiện nay nhất là trong lĩnh vực giáo dục yêu cầu đặt

ra đối với các trường sư phạm là phải đào tạo ra những thanh niên vừa có đức vừa có tài, vừa hồng vừa chuyên mới góp phần xây dựng thành công chủ nghĩa xã hội ở nước ta.

Công cuộc hội nhập quốc tế của nước ta hiện nay thì việc giữ gìn và phát huy các giá trị đạo đức truyền thống cũng như việc xây dựng hệ giá trị đạo đức mới ở nước ta đã và đang đặt ra nhiều vấn đề cần phải được giải quyết. Bên cạnh những hệ giá trị mới được hình thành trong quá trình hội nhập, những cái tiêu cực cũng đang xâm nhập vào đạo đức, lối sống của nhiều tầng lớp nhân dân, đặc biệt là thanh niên. Trước tác động của hội nhập quốc tế, của kinh tế thị trường đã ảnh hưởng không nhỏ đến vấn đề đạo đức đối với thanh thiếu niên, nhất là thanh niên, thực trạng một số thanh niên vô lễ, trộm cắp, bỏ học sa vào các tệ nạn xã hội ngày càng trở thành vấn đề nóng được toàn xã hội

quan tâm. Việc xây dựng VHHD được xác định là một công việc quan trọng, lâu dài, sẽ gặp nhiều khó khăn hơn là thuận lợi. Do đó, để thành công đòi hỏi chúng ta phải tiến hành nhiều nội dung, giải pháp đồng bộ và phải kiên quyết và kiên trì thực hiện đó là:

Phải nhận thức VHHD là hệ thống các giá trị chuẩn mực được kiến tạo và không ngừng hoàn thiện qua quá trình tương tác ứng xử giữa nhà quản lý giáo dục, cán bộ, giảng viên, giáo viên, thanh niên và các cộng đồng với nhau. Việc xây dựng VHHD là nhằm tạo môi trường trong sáng nhất, đẹp nhất, an toàn nhất và đậm chất văn hóa nhất để rèn luyện nhân cách và giáo dục thanh niên trở thành những con người phát triển toàn diện.

Có 3 yếu tố quan trọng ảnh hưởng đến văn VHHD, đó là: cơ sở vật chất và sách giáo khoa; đội ngũ giảng dạy và quản lý; môi trường giáo dục, văn hóa ứng xử - giao tiếp. Theo đó, đòi hỏi trường ra trường, thầy ra thầy, trò ra trò, dạy ra dạy, học ra học,... Môi trường giáo dục phải là "trường học thân thiện, học sinh tích cực" với 6 đặc trưng: trật tự kỷ cương, trung thực, khách quan, công bằng, tình thương và khuyến khích sáng tạo, hiệu quả. Văn hóa ứng xử, giao tiếp ở gia đình, nhà trường và ngoài xã hội đó là lễ phép, tử tế, lời hay

ý đẹp, kính trên nhường dưới, lịch thiệp, thực thà, nền nếp, hợp tác, chia sẻ, khoan dung,...

Cần phát huy vai trò quan trọng của nhà trường trong tạo dựng các giá trị văn hóa và thiết lập các nguyên tắc ứng xử; huy động các nguồn lực đầu tư nhằm hoàn thiện các thiết chế văn hóa trong nhà trường như thư viện, nhà văn hóa, sân vận động,...; tăng cường những yếu tố thuộc về phẩm chất, kiến thức, kỹ năng và chuẩn mực của đội ngũ nhà giáo với tinh thần "mỗi nhà giáo phải là một tấm gương sáng cho học sinh noi theo". Bên cạnh đó, cần có sự tham gia của gia đình và xã hội nhằm tạo niềm tin về chất lượng giáo dục, nâng cao dân trí, đào tạo nhân lực, bồi dưỡng nhân tài góp phần đào tạo nên những thế hệ công dân tốt, có phẩm chất, năng lực, đạo đức, văn hóa, đáp ứng yêu cầu của xã hội.

Việc xây dựng VHHD phải bắt đầu từ các cấp quản lý ngành, từ lãnh đạo các trường học. Theo đó, ngành giáo dục và đào tạo, các trường học phải có chủ trương, kế hoạch triển khai thực hiện cụ thể, tránh hình thức; phát huy dân chủ và vai trò đội ngũ cán bộ lãnh đạo, quản lý giáo dục, các giáo viên trong xây dựng VHHD; thường xuyên kiểm tra, nhắc nhở, đánh giá việc thực hiện; xây dựng bộ tiêu chí về môi trường VHHD xanh,

sạch, đẹp, kỷ cương, an toàn, lành mạnh và thân thiện,... Mỗi trường học phải có "hệ giá trị" làm chuẩn mực để giáo viên, học sinh lấy đó làm mục tiêu phấn đấu, thước đo thành quả của bản thân, của lớp, của trường, rộng hơn là của cả ngành.

Xây dựng VHHD và nâng cao VHHD cho thanh niên đòi hỏi tiến hành những việc làm cụ thể đi liền với những nội dung, đối tượng cụ thể trong môi trường sư phạm; phải gắn liền với việc đổi mới căn bản, toàn diện giáo dục nói chung và tổ chức thực hiện có hiệu quả Chương trình giáo dục phổ thông. VHHD nếu chỉ riêng ngành giáo dục và đào tạo thì không thể làm được mà phải có sự tham gia vào cuộc của cả hệ thống chính trị và toàn xã hội. VHHD là nền tảng để thúc đẩy, nâng cao chất lượng giáo dục, phát triển nguồn nhân lực, đáp ứng yêu cầu ngày càng cao của sự nghiệp đổi mới và xu thế hội nhập quốc tế. Đây là một nhiệm vụ quan trọng, khó khăn không chỉ của riêng ngành giáo dục và đào tạo, mà là của toàn xã hội. Vì vậy, sự tham gia vào cuộc của cả hệ thống chính trị, của toàn xã hội là điều kiện tiên quyết đảm bảo thành công.

Trong những biến động mạnh mẽ của những giá trị chuẩn mực xã hội, nếp sống của thanh niên có những thay đổi, thay đổi trong nhận thức, hành động, cách thức suy nghĩ. Có không ít thanh niên, thế hệ thực hiện sự nghiệp trồng người sa vào các tệ nạn xã hội. Vấn đề này, trở thành tiếng chuông cảnh tỉnh cho các cấp quản lý phải có những biện pháp thực sự hiệu quả để làm tốt chức năng dạy "chữ", dạy "người", tạo một môi trường văn hoá trong lành, chân phương trong trường học. Thực hiện đồng bộ các giải pháp trên là cơ sở, điều kiện để xây dựng một môi trường VHHD cho thanh niên góp phần thực hiện thành công sự nghiệp cải cách giáo dục toàn diện hiện nay của Đảng và Nhà nước ta.